

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 391

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol
Andrzej Raszkowski
Andrzej Sztando

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Comp-rajt
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-509-4

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Wanda Maria Gaczek: Szanse i zagrożenia rozwoju wielkomiejskich obszarów funkcjonalnych na przykładzie Aglomeracji Poznańskiej	11
Danuta Stawasz: Trendy zagospodarowania przestrzeni polskich miast – przyczyny i konsekwencje dla ich rozwoju	23
Florian Kuźnik: Zarządzanie efektywnością miejskich usług publicznych	32
Artur Myna: Uwarunkowania przestrzennego zróżnicowania kosztów utrzymania wielorodzinnych zasobów mieszkaniowych	40
Adam Drobniak, Klaudia Plac: <i>Urban resilience</i> – studia przypadków oceny ekonomicznej prężności miejskiej	49
Andrzej Raczyk, Iwona Majkowska: Problemy identyfikacji gmin o zdominowanej strukturze gospodarki	62
Ewelina Szczech-Pietkiewicz: <i>Smart city</i> – próba definicji i pomiaru	71
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Zarządzanie partycypacyjne we wspólnotach lokalnych	83
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Gminy wiejskie jako beneficjenci środków z UE w latach 2007–2013 na przykładzie województwa mazowieckiego	92
Andrzej Raszkowski: Zestawienie silnych i słabych stron Dzierżoniowa oraz kluczowych zadań do realizacji w świetle badań ankietowych	101
Cezary Brzeziński: System planowania przestrzennego jako bariera realizacji komponentu miejskiego polityki spójności w Polsce	110
Justyna Danielewicz: Współpraca na obszarach wiejskich na przykładzie funkcjonowania lokalnej grupy działania Fundacja Rozwoju Gmin „PRYM”	119
Sylwia Dolzblasz: Otwartość transgraniczna placówek usługowych w mieście podzielonym Gubin/Guben	128
Eliza Farelnik: Innowacyjność w procesie rewitalizacji obszarów miejskich	137
Anna Grochowska: Zagrożenia i konflikty w zakresie zagospodarowania przestrzennego na terenie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich	147
Kamila Juchniewicz-Piotrowska: Decyzja o warunkach zabudowy jako przyczyna braku ładu przestrzennego	156
Alina Kulczyk-Dynowska: Przestrzenne i finansowe aspekty funkcjonowania Białowieskiego Parku Narodowego	167
Sławomir Olko: Rola klastrów w przemysłach kreatywnych w rozwoju miast ...	175
Katarzyna Przybyła: Poziom życia w wybranych miastach województwa śląskiego	183
Justyna Adamczuk: Rola szkół wyższych w kreowaniu wizerunku miast. Studium przypadku Jeleniej Góry i Wałbrzycha	193

Marta Kusterka-Jefmańska: Jakość życia a procesy zarządzania rozwojem lokalnym	202
Arkadiusz Talik, Remigiusz Mazur: Prawne instrumenty kształtowania podatków lokalnych przez gminy (na przykładzie podatku od nieruchomości)	211
Ewelina Julita Tomaszewska: Możliwości wsparcia rozwoju gminy w programie rozwoju obszarów wiejskich 2014–2020	220
Piotr Paczowski: Znaczenie i wpływ kapitału społecznego na rozwój lokalny	229
Maciej Turała: Ocena wpływu zmiany regulacji na zdolność gmin w Polsce do obsługi i zaciągania zobowiązań	239
Lech Jańczuk: Samorząd terytorialny jako benchmark ładu zintegrowanego w procesie rozwoju zrównoważonego	248
Jacek Witkowski: Rola walorów przyrodniczych w rozwoju lokalnym w świetle dokumentów strategicznych na przykładzie wybranych gmin Lubelszczyzny	257
Bożena Kuchmacz: Partnerstwo trójsektorowe jako źródło lokalnego kapitału społecznego	266
Agnieszka Krześ: Znaczenie zasobów endogenicznych w rozwoju Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego – wybrane aspekty	275
Katarzyna Wójtowicz: Przejawy naruszeń zasady adekwatności w procesie decentralizacji zadań publicznych w Polsce	284
Ewa M. Boryczka: Współpraca sektora publicznego, prywatnego i społecznego w procesie rewitalizacji obszarów centralnych polskich miast	292
Paweł Zawora: Instrumenty rozwoju lokalnego wykorzystywane w samorządach gminnych	302

Summaries

Wanda Maria Gaczek: Opportunities and threats for the development of urban functional areas – example of the Poznań agglomeration	11
Danuta Stawasz: Trends of Polish cities land planning – causes and consequences for their development	23
Florian Kuźnik: Managing the effectiveness of urban public services	32
Artur Myna: Conditions of spatial diversity of maintenance costs in multi-family dwelling stock	40
Adam Drobnik, Klaudia Plac: Urban resilience – case studies of economic urban resilience assessment	49
Andrzej Raczyk, Iwona Majkowska: Problems in the identification of communes with dominated economic structure	62
Ewelina Szczech-Pietkiewicz: Smart City – definition and measurement attempt	71

Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Participatory management in local communities	83
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Rural communes as beneficiaries of EU funds in 2007-2013 on the example of Mazowieckie Voivodeship	92
Andrzej Raszkowski: Strengths and weaknesses of Dzierżoniów and the key tasks to be implemented in the light of survey research	101
Cezary Brzeziński: Spatial planning system as a barrier to the realization of urban component of cohesion policy in Poland	110
Justyna Danielewicz: Cooperation in rural areas. The case of local Action Group “Prym”	119
Sylvia Dołzblasz: Transborder openness of service providers in the divided city of Gubin/Guben	128
Eliza Farelnek: Innovativeness in the process of urban revitalization	137
Anna Grochowska: Threats and conflicts in the field of spatial planning in the Wałbrzych Sudeten Landscape Park	147
Kamila Juchniewicz-Piotrowska: Planning permission as the reason for the lack of spatial organization	156
Alina Kulczyk-Dynowska: The spatial and financial aspects of functioning of Białowieża National Park	167
Sławomir Olko: Role of clusters in creative industries in the development of cities	175
Katarzyna Przybyła: Living standards in chosen Silesian cities	183
Justyna Adamczuk: The role of universities in city image creating. Case study of Jelenia Góra and Wałbrzych	193
Marta Kusterka-Jefmańska: Quality of life vs. processes of local development management	202
Arkadiusz Talik, Remigiusz Mazur: Legal instruments of local taxes shaping by municipalities (on the example of real estate tax)	211
Ewelina Julita Tomaszewska: The possibility of supporting the development of a community in the 2014-2020 Rural Development Programme	220
Piotr Paczowski: The significance and impact of social capital on the local development	229
Maciej Turała: Assessment of regulation change impact on Polish communes' capacity to service liabilities	239
Lech Jańczuk: Local government as the benchmark of integrated governance in the process of sustainable development	248
Jacek Witkowski: The role of natural values in the local development in the light of the strategic documents on the example of selected Lublin communes	257
Bożena Kuchmacz: Three sector partnership as a source of local social capital	266

Agnieszka Krześ: The significance of endogenous resources for the development of Wrocław Metropolitan Area – chosen aspects	275
Katarzyna Wójtowicz: Manifestations of adequacy violations in the process of fiscal decentralization in Poland	284
Ewa M. Boryczka: Cooperation between public, private and social sectors in the process of revitalization of the city centers in Poland	292
Paweł Zawora: Means used by local governments to enhance local development	302

Andrzej Raszkowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

**ZESTAWIENIE SILNYCH
I SŁABYCH STRON DZIERŻONIOWA
ORAZ KLUCZOWYCH ZADAŃ DO REALIZACJI
W ŚWIETLE BADAŃ ANKIETOWYCH**

**STRENGTHS AND WEAKNESSES OF DZIERŻONIÓW
AND THE KEY TASKS TO BE IMPLEMENTED
IN THE LIGHT OF SURVEY RESEARCH**

DOI:10.15611/PN.2015.391.10

Streszczenie: W opracowaniu poruszona została problematyka związana z analizą silnych i słabych stron Dzierżoniowa oraz najważniejszych zadań do realizacji w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Wykorzystaną metodą badań naukowych była metoda ankietowa. Na wstępie przedstawiona została krótka charakterystyka Gminy Miejskiej Dzierżoniów oraz wyszczególnienie grup badanych respondentów (mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele NGO, pracownicy UM). Rdzeń opracowania stanowią tabelaryczne zestawienia wyników badań odnoszące się do sił, słabości miasta oraz zadań do wykonania w roku 2009 i 2013. W ramach ogólnych wniosków można przyjąć, że za najważniejsze zadania dla Dzierżoniowa w najbliższych latach uznano projekty z zakresu tworzenia nowych miejsc pracy oraz przeciwdziałania bezrobociu. Wśród najsilniejszych stron wymieniano ofertę kulturalno-rozrywkową, ofertę sportowo-rekreacyjną, bezpieczeństwo publiczne. Za słabości uznano z kolei komunikację miejską, wskaźnik bezrobocia, szanse na rozwój zawodowy, jakość dróg.

Słowa kluczowe: rozwój lokalny, gmina, Dzierżoniów, społeczność, przedsiębiorczość, organizacje pozarządowe.

Summary: The study discusses problems related to the analysis of strengths and weaknesses of Dzierżoniów and the key tasks to be implemented in the context of socio-economic development of the city. A survey methodology was used in the course of conducted research. The introduction presents a brief characteristics of Dzierżoniów Municipality and identifies the particular groups of surveyed respondents (residents, entrepreneurs, NGO representatives, Town Office employees). The core of the study takes the form of tabular research results presentation referring to the strengths and weaknesses of the city as well as the tasks to be implemented in 2009 and 2013. Within the framework of general conclusions it was

adopted that the most important tasks to be carried out in Dzierżoniów in the coming years are the projects focused on creating new jobs and counteracting unemployment. Among the strengths cultural and entertainment offer, sport and recreational activities and public safety were listed. The identified weaknesses, on the other hand, were as follows: public transport, unemployment rate, opportunities for professional development and the quality of roads.

Keywords: local development, municipality, Dzierżoniów, community, entrepreneurship, NGOs.

1. Wstęp

Opracowanie powstało na podstawie badań ankietowych, które przeprowadzone zostały na zlecenie Urzędu Miasta w Dzierżoniowie w okresie lipiec–sierpień 2013 r. i objęły swoim zasięgiem następujące grupy respondentów: mieszkańcy miasta (422 osoby), przedsiębiorcy (48 podmiotów), przedstawiciele NGO (organizacji pozarządowych, 32 organizacje), pracownicy Urzędu Miasta, jednostek podległych i spółek z udziałem Gminy Miejskiej Dzierżoniów (203 osoby). Narzędzie badawcze stanowił kwestionariusz ankietowy. Wszyscy ankierzy biorący udział w projekcie zostali odpowiednio przeszkoleni w kwestiach organizacyjnych i merytorycznych. Wspomniany proces badawczy był jednym z etapów tworzenia nowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014–2020 [Raszkowski 2013a]¹.

Można przyjąć, że mieszkańcy, organizacje pozarządowe (NGO – Non-Governmental Organisations) oraz sektor biznesu są, obok samorządu terytorialnego, nieodłącznymi komponentami i kreatorami procesu rozwoju lokalnego. Oceny i sugestie rozwojowe wspomnianych środowisk stanowią cenne źródło informacji dla podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w rozwój lokalnej przestrzeni. Uzyskane wyniki badań są materiałem poglądowym (z uwagi na swój ograniczony zasięg), pomagają jednocześnie władzom lokalnym oraz innym środowiskom partycypującym w procesach rozwoju miasta podejmować działania będące odpowiedzią na sygnalizowane zapotrzebowanie, problemy. Ponadto wspomagać mogą ułożenie partnerskich relacji, konsensusu władz samorządowych z innymi aktorami lokalnej sceny, wpisując się tym samym w logikę efektywnego funkcjonowania strategii rozwoju lokalnego [Klasik 2002; Strzelecki 2008; Raszkowski 2010].

Miasto Dzierżoniów (gmina miejska) położone jest w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie dzierżoniowskim. Wśród pozostałych jednostek samorządu terytorialnego powiatu znajdują się: Bielawa, Pieszyce, Piława Górna (gminy miejskie), Niemcza (gmina miejsko-wiejska), Dzierżoniów, Łagiewniki (gminy wiejskie). Miasto leży w Kotlinie Dzierżoniowskiej, nad

¹ Szczegółowe informacje odnośnie do analizy struktury respondentów w poszczególnych grupach (mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele NGO, pracownicy UM) kwestionariuszy ankietowych znaleźć można w opracowaniu: A. Raszkowski, *Diagnoza Dzierżoniowa oraz raport z badań ankietowych*, Urząd Miasta w Dzierżoniowie, Dzierżoniów 2013.

rzeką Piławą, w odległości około 60 km od Wrocławia, stolicy Dolnego Śląska. W pobliżu Dzierżoniowa położone są Góry Sowie, Wzgórza Kielczyńskie oraz Masyw Ślęży, co przyczynia się do zwiększonego potencjału turystycznego miasta. Gmina Miejska Dzierżoniów sąsiaduje z gminami Pieszyce, Bielawa oraz gminą wiejską Dzierżoniów. Powierzchnia miasta wynosi 20,07 km². W odniesieniu do układu komunikacyjnego można przyjąć, że miasto jest stosunkowo dobrze skomunikowane z większymi ośrodkami miejskimi regionu (Wrocław, Wałbrzych, Świdnica) oraz z autostradą A4. Dzierżoniów jest jednocześnie największym miastem powiatu, siedzibą Urzędu Miasta, Urzędu Gminy Dzierżoniów (wiejskiej) oraz Starostwa Powiatowego. Pełni rolę naturalnego centrum administracyjno-usługowego w skali lokalnej i subregionalnej (powiatowej). Stan ludności zameldowanej na pobyt stały z dniem 1 stycznia 2014 r. wyniósł 33 372 mieszkańców [Raszkowski 2013b].

Celem opracowania jest analiza – na podstawie badań ankietowych – silnych i słabych stron Dzierżoniowa oraz kluczowych zadań do realizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Głównym realizatorem wskazanych zadań będą władze lokalne. Ponadto artykuł został wzbogacony o wnioski i rekomendacje.

2. Silne i słabe strony Dzierżoniowa

Przyjmując założenie, że mieszkańcy miasta są jego najcenniejszym zasobem i źródłem egzystencji, można potraktować ich zdanie oraz uwagi w kategoriach podwyższonej istotności. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że zdecydowanej większości mieszkańców zależy na rozwoju Dzierżoniowa (81%), co niewątpliwie jest pozytywnym sygnałem na przyszłość i świadczy o potencjalnej aktywności społeczności lokalnej. Ponadto znakomita większość z nich (76%) uważa, że miasto rozwinęło się w ostatnich latach. Świadczyć to może o stosunkowo wysokiej efektywności zarządzania miejską przestrzenią, tym bardziej że są to lata po ogólnosiwiatowym kryzysie gospodarczym datowanym od 2008 r.

Przedsiębiorczość i sami przedsiębiorcy są jednym z ważniejszych elementów funkcjonowania Dzierżoniowa. Permanentne wspieranie przedsiębiorczości wpisane jest w efektywny proces zarządzania lokalną przestrzenią [Szromnik 2010]. Władze lokalne często podkreślają znaczenie tej sfery funkcjonowania miasta dla jego rozwoju. W tym kontekście jednoznacznie pozytywny jest fakt, że wszystkim badanym przedsiębiorcom (100%) zależy na rozwoju miasta. Zjawisko to opierać się może na zasadzie wzajemnych powiązań. Lepsze funkcjonowanie i rozwój miasta przekłada się na lepsze warunki do prowadzenia biznesu. Z drugiej strony aktywni przedsiębiorcy wspierają rozwój miasta (m.in. miejsca pracy, podatki). Ponadto wysoki odsetek przedsiębiorców (75%) uważa, że Dzierżoniów rozwinął się w ostatnich latach, 10% ma odmienne zdanie.

Aktywnie działające organizacje pozarządowe stanowią, obok samorządu, biznesu, nauki i edukacji, nieodłączny komponent procesu rozwoju lokalnego [Markowski 2008]. W badaniu ankietowym 100% przedstawicieli NGO odpowiedziało,

że zależy im na rozwoju miasta. Jednocześnie 97% z nich uznało, że Dzierżoniów rozwinął się w ostatnich latach, przeciwnego zdania było 3% przedstawicieli badanych organizacji. Pozytywne wskazania (szczególnie dotyczące zaangażowania w rozwój miasta) są przesłanką w zakresie szerszego włączenia sektora NGO w miejskie projekty rozwojowe w najbliższych latach. W tym miejscu odwołać się można do korzystnych procesów endogenicznego rozwoju lokalnego/regionalnego, będących efektem oddolnych inicjatyw społeczności, pobudzania wewnętrznych potencjałów oraz lokalnej przedsiębiorczości i innowacyjności [Heffner 2008; Pike, Rodriguez-Pose, Tomaney 2006].

Ostatnią badaną grupą byli pracownicy Urzędu Miasta, jednostek podległych i spółek z udziałem Gminy Miejskiej Dzierżoniów, zwani dalej „pracownikami UM”. Jest to grupa o tyle istotna, że jej przedstawiciele, z uwagi na pełnione funkcje i społeczny wymiar swojej aktywności zawodowej, mają realny wpływ na kreowanie rozwoju lokalnego miasta [Markowski 1999]. Wśród badanych pracowników UM 99% z nich zależy na rozwoju Dzierżoniowa. Ponadto 81% zauważa rozwój miasta w ostatnich latach, przeciwnego zdania jest 8% respondentów, 11% nie ma wyrobionej opinii w tej kwestii.

Uzserogowanie w tab. 1, hierarchia silnych i słabych stron miasta, dokonane zostało podług wskazań mieszkańców z 2013 r., którzy stanowią najcenniejszy i najważniejszy zasób każdej jednostki samorządu terytorialnego.

W badaniu respondenci mogli wybierać silne i słabe strony miasta z zaproponowanej listy, zaznaczając maksymalnie po trzy pozycje (poszczególne odpowiedzi nie sumują się do 100%). Ponadto mogli dopisywać swoje własne propozycje w otwartej formule (uwzględniono to w dalszej części opracowania). Poniższa analiza koncentruje się na wynikach uzyskanych w 2013 r., dane z roku 2009 stanowią bazę porównawczą i materiał poglądowy [Raszkowski 2013c].

Wśród silnych stron miasta mieszkańcy widzą najczęściej ofertę kulturalno-rozrywkową, ofertę sportowo-rekreacyjną, bezpieczeństwo publiczne, potencjał turystyczny oraz poziom oświaty. Jako największe słabości postrzegają komunikację miejską, wskaźnik bezrobocia, szanse na rozwój zawodowy, jakość dróg oraz innowacyjność gospodarki. Spoza listy zaproponowanych kategorii mieszkańcy jako słabość wskazali również dostęp do usług medycznych, wpisujący się w ocenę infrastruktury społecznej.

Przedstawiciele świata biznesu dostrzegają silne strony Dzierżoniowa (wysokie procenty wskazań), takie jak bezpieczeństwo publiczne, oferta sportowo-rekreacyjna, zasoby mieszkaniowe, oferta kulturalno-rozrywkowa czy potencjał turystyczny. Oprócz podanej listy dodali jeszcze, w ramach silnych stron, rozwiniętą sieć handlową oraz otwarty i zróżnicowany lokalny rynek przedsiębiorstw. Wśród największych słabości wskazali poziom bezrobocia oraz szanse na rozwój zawodowy. Spoza przedłożonej listy dodali jeszcze dużą liczbę sklepów wielkopowierzchniowych i drogi dojazdowe do miasta oraz problemy w zakresie rozwoju drobnego handlu.

Tabela 1. Silne i słabe strony Dzierżoniowa w opinii badanych grup respondentów w latach 2009 i 2013 (w %)

Silne strony	Mieszkańcy		Przedsiębiorcy		Przedstawiciele NGO		Pracownicy UM	
	2009*	2013	2009*	2013	2009*	2013	2009*	2013
Oferta kulturalno-rozrywkowa	33	28	32	29	56	50	-	41
Oferta sportowo-rekreacyjna	55	28	18	33	67	72	-	77
Bezpieczeństwo publiczne	22	21	28	35	22	28	-	17
Potencjał turystyczny miasta	39	16	18	29	17	28	-	37
Poziom oświaty	36	15	32	25	33	28	-	44
Innowacyjność gospodarki	12	13	28	14	17	34	-	16
Jakość dróg	3	7	11	13	0	9	-	13
Zasoby mieszkaniowe	5	7	0	31	0	19	-	6
Komunikacja miejska	7	4	7	10	17	3	-	5
Szanse na rozwój zawodowy	8	3	28	13	11	0	-	4
Wskaźnik bezrobocia	5	1	7	2	0	0	-	4
Słabe strony	Mieszkańcy		Przedsiębiorcy		Przedstawiciele NGO		Pracownicy UM	
	2009	2013	2009	2013	2009	2013	2009	2013
Komunikacja miejska	28	36	21	23	33	16	-	30
Wskaźnik bezrobocia	58	35	54	73	67	66	-	75
Szanse na rozwój zawodowy	28	24	39	58	22	38	-	42
Jakość dróg	62	22	39	42	56	41	-	36
Innowacyjność gospodarki	16	15	14	29	6	0	-	25
Bezpieczeństwo publiczne	19	12	18	0	11	6	-	11
Oferta kulturalno-rozrywkowa	11	9	25	21	11	6	-	7
Zasoby mieszkaniowe	33	7	25	23	67	28	-	10
Potencjał turystyczny miasta	7	7	18	20	17	20	-	15
Oferta sportowo-rekreacyjna	6	6	7	0	0	6	-	1
Poziom oświaty	4	4	7	17	0	0	-	25

* wskazania z 2009 r. uzyskane zostały na podstawie materiałów dostarczonych przez UM w Dzierżoniowie. W 2009 r. nie badano opinii pracowników UM.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Za silne strony Dzierżoniowa przedstawiciele NGO najczęściej uznawali ofertę sportowo-rekreacyjną miasta, następnie ofertę kulturalno-rozrywkową oraz innowacyjność gospodarki. Spoza standardowej listy potencjalnych atutów wymieniali dodatkowo działalność Specjalnej Strefy Ekonomicznej, liczbę i zdywersyfikowanie lokalnych przedsiębiorstw oraz ogólny poziom miejskiej infrastruktury. W obszarze słabości miasta jednoznacznie wskazano na wskaźnik bezrobocia, następnie jakość dróg oraz szanse na rozwój zawodowy. Dodatkowo jako słabości postrzegano również zbyt małą liczbę ścieżek rowerowych oraz jakość i liczbę połączeń komunikacji miejskiej i regionalnej.

W obszarze wskazań silnych stron miasta pracownicy UM zdecydowanie najczęściej (analogicznie do przedstawicieli NGO) wymieniali ofertę sportowo-rekreacyjną, w dalszej kolejności poziom oświaty, ofertę kulturalno-rozrywkową oraz potencjał turystyczny. Spoza zaproponowanej listy potencjalnych silnych stron wymieniali dostęp do usług medycznych i rozbudowaną sieć handlową. Wśród słabości jednoznacznie wskazano (analogicznie do przedstawicieli NGO) na wskaźnik bezrobocia, następnie szanse na rozwój zawodowy, jakość dróg i komu-

nikację miejską. Dodatkowo jako słabości pracownicy UM postrzegają zadłużenie gminy, migrację ludności, braki w kształceniu zawodowym, zagospodarowanie terenów zielonych, brak strategii promocji miasta.

3. Kluczowe zadania do realizacji w Dzierżoniowie

W przypadku wyboru kluczowych zadań do realizacji w mieście respondenci mogli podawać maksymalnie pięć wybranych, najważniejszych ich zdaniem działań, które przyczynią się do rozwoju Dzierżoniowa (tab. 2). Ponieważ badane osoby, podmioty używały często zróżnicowanych określeń dla tożsamyh projektów (bliskich merytorycznie), listę zadań ułożono i zhierarchizowano na bazie odpowiedzi, które w różnych konfiguracjach słownych pojawiały się najczęściej.

Pogłębiona analiza opinii poszczególnych grup respondentów umożliwiła wskazanie najważniejszych zadań do realizacji w Dzierżoniowie w horyzoncie czasowym do 2020 r. Za realizację wskazanych zadań odpowiedzialne będą władze lokalne, przy wsparciu pozostałych użytkowników lokalnej przestrzeni (m.in. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe). Poniższa charakterystyka najczęstszych odpowiedzi dotyczy roku 2013, wskazania za rok 2009 zamieszczone zostały jako materiał poglądowy i porównawczy. Mieszkańcy miasta za najważniejsze zadania do realizacji uznali projekty z obszaru tworzenia nowych miejsc pracy w mieście oraz zmniejszania poziomu bezrobocia. W dalszej kolejności wskazywali na konieczność poprawy infrastruktury drogowej, ze szczególnym uwzględnieniem obwodnicy miasta. Ponadto zwrócono uwagę na poprawę w zakresie zagospodarowania parków, placów zabaw, terenów zielonych, tworzenia miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego. Wśród pozostałych zadań pojawiło się polepszenie standardu komunikacji miejskiej (jakość usługi i sieć połączeń), poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (ścieżki rowerowe), sportowej (remont stadionu) oraz wsparcie sektora MŚP (dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

W opinii przedsiębiorców kluczowe dla rozwoju miasta jest tworzenie nowych miejsc pracy, ze szczególnym uwzględnieniem aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. W drugiej kolejności wskazano (analogicznie do mieszkańców) poprawę infrastruktury drogowej (obwodnica). Kolejne zadania to lepsze zagospodarowanie miejskich parków oraz placów zabaw. Zasygnalizowano potrzebę większego wsparcia całego sektora MŚP (dotacje) oraz przedsiębiorców działających w ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” (podstrefa Dzierżoniów, województwo dolnośląskie). Przedsiębiorcy wskazali również na niezbędność renowacji części miejskich budynków.

Przedstawiciele NGO na pierwszym miejscu wśród kluczowych zadań do realizacji umieścili (analogicznie do poprzednich badanych grup) tworzenie nowych miejsc pracy oraz zmniejszanie ogólnego poziomu bezrobocia. Wśród kolejnych wskazań pojawiła się poprawa infrastruktury drogowej i przyciąganie nowych in-

westycji, inwestorów do miasta. W opinii przedstawiciele organizacji pozarządowych na rozwój Dzierżoniowa wpłynęło ponadto więcej miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego, lepsza jakość komunikacji miejskiej, wsparcie sektora MŚP (dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej). W odróżnieniu od innych grup, za istotne zadanie uznana została poprawa infrastruktury turystycznej (baza noclegowa) i rekreacyjnej (ścieżki rowerowe) oraz sportowej (hale sportowe).

Tabela 2. Zbiorcze zestawienie zadań proponowanych do realizacji w Dzierżoniowie przez respondentów według hierarchii ważności w latach 2009 i 2013

Lp.	Działania 2009*	Działania 2013
1	budowa parkingów	tworzenie nowych miejsc pracy
2	budowa i modernizacja dróg	przeciwdziałanie bezrobociu
3	nowe miejsca pracy	poprawa infrastruktury drogowej (m.in. obwodnica miasta)
4	walka z bezrobociem	poprawa jakości komunikacji miejskiej
5	budowa mieszkań społecznych i komunalnych	wspieranie sektora MŚP
6	budowa mieszkań	zagospodarowanie parków, placów zabaw, terenów zielonych
7	rozbudowa terenów zielonych	tworzenie miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego
8	modernizacja placów zabaw	przyciąganie nowych inwestycji
9	rozwój komunikacji miejskiej (wymiana taboru komunikacji miejskiej)	poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
10	działania na rzecz niepełnosprawnych	renowacja miejskich budynków
11	budowa ścieżek rowerowych	organizowanie imprez masowych
12	renowacja ulic i kamienic	zwiększona promocja miasta
13	zmiana wizerunku miasta – Rynek – kawiarnie, lokale gastronomiczne, wyłączenie ruchu, fontanna	poprawa bezpieczeństwa publicznego (oświetlenie w mieście, monitoring, częstsze patrole policji i straży miejskiej)
14	rozbudowa infrastruktury sportowej	poprawa jakości służby zdrowia
15	budowa aquaparku, budowa lodowiska	poprawa infrastruktury technicznej (komunalnej)
16	organizacja imprez kulturalnych, miejsc spędzania wolnego czasu	budowa mieszkań socjalnych
17	promocja turystycznych atrakcji miasta	większa liczba parkingów
18	poprawa opieki zdrowotnej	bezpłatny Internet
19	obwodnica	mniej biurokracji w instytucjach administracji publicznej
20	aktywizacja zawodowa osób 50+	lepsza oferta edukacyjna
21	oczyszczenie koryta rzeki Piławy	lepsza oferta kulturalna

* wskazania z 2009 r. uzyskane zostały na podstawie materiałów dostarczonych przez UM w Dzierżoniowie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wśród pracowników UM dominowały wskazania dotyczące tworzenia nowych miejsc pracy, uzupełnione jednak o konieczność szczególnego wsparcia segmentu

młodych mieszkańców (w tym absolwentów). Na dalszym miejscu znalazła się poprawa infrastruktury technicznej, w tym funkcjonowania komunikacji miejskiej. Ponadto pracownicy UM zwrócili uwagę na konieczność działań w zakresie większej podaży nowych mieszkań, domów (w tym obniżanie cen gruntów). Wśród innych wskazanych zadań znalazła się (podobnie jak w przypadku pozostałych grup respondentów) poprawa infrastruktury drogowej oraz nowe inwestycje (szczególnie w ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”), lepsze warunki do rozwoju gospodarki lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem sektora MŚP). Podkreślono również znaczenie projektów rozwojowych z zakresu turystyki i sportu, rewitalizacji śródmieścia oraz tworzenia miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego.

4. Podsumowanie i wnioski

W ramach podsumowania można podjąć próbę sformułowania wybranych wniosków i rekomendacji na bazie przedstawionych wyników badań przeprowadzonych w Dzierżoniowie:

- za wartość dodaną przeprowadzonych badań uznać należy podział respondentów na cztery grupy. Poszczególne wskazania, wyniki są w takim wypadku bardziej użyteczne dla kreatorów rozwoju lokalnego, pozwalają efektywniej docierać do grup docelowych i realizować ich zapotrzebowanie;
- za najważniejsze zadania do realizacji w Dzierżoniowie w najbliższych latach uznano projekty z obszarów tworzenia nowych miejsc pracy i przeciwdziałania bezrobociu (aktywne formy), w dalszej kolejności wskazywano na poprawę infrastruktury technicznej, dalsze wspieranie przedsiębiorczości;
- istotne wydaje się również zwiększenie aktywności w zakresie promocji miasta (opracowanie i wdrożenie właściwej strategii), rozwój funkcji turystycznych, poprawa infrastruktury społecznej (m.in. służba zdrowia);
- władze lokalne powinny w jak największym zakresie starać się włączać zainteresowane środowiska miejskie do realizowanych projektów prorozwojowych, zwiększając tym samym poziom kreatywności, aktywności społecznej [Blair, Carroll 2009];
- struktura oceny silnych i słabych stron miasta oraz zadań do realizacji w stosunku do roku 2009 nie zmieniła się bardzo znacząco. Za najważniejszą zmianę wśród zadań uznać można priorytetowość walki z bezrobociem, kosztem poprawy stanu infrastruktury technicznej. Wśród silnych stron umocniła się pozycja oferty sportowo-rekreacyjnej, jednocześnie wciąż dostrzega się potrzebę inwestycji w tym zakresie. Na liście słabości w czołówce znajduje się nadal wskaźnik bezrobocia. Zestawienie oraz analiza silnych i słabych stron miasta stanowi punkt wyjścia do realizacji nowych projektów z obszaru rozwoju społeczno-gospodarczego miasta;

- scharakteryzowane wyniki przeprowadzonych badań są częścią większego procesu, którego centralnym elementem jest nowa strategia rozwoju lokalnego miasta. Od konsekwentnej i skutecznej implementacji zapisów wspomnianego dokumentu zależy w dużym stopniu efektywność wykorzystania pojawiających się przed miastem szans rozwojowych (m.in. wykorzystanie środków europejskich w perspektywie 2014–2020, przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego, perspektywa lepszej sytuacji na rynku pracy, większe zainteresowanie lokalnym rynkiem turystycznym);
- praktycznie wszystkie badane grupy stwierdziły jednoznacznie, że zależy im na rozwoju miasta. Ponadto zdecydowana większość respondentów uważa, że Dzierżoniów rozwinął się w ostatnich latach. Z jednej strony świadczy to o stosunkowo dobrze obranych kierunkach rozwoju lokalnego, z drugiej należy permanentnie realizować wyznaczone cele, nie zadowolając się dotychczas osiągniętymi rezultatami.

Większość ze wskazanych słabości i ważnych projektów rozwojowych Dzierżoniowa nie jest obca pozostałym dolnośląskim samorządom. Kluczem do sukcesu miasta w kolejnych latach będzie konsekwentne niwelowanie zdiagnozowanych niedostatków oraz realizowanie wskazanych zadań przy wsparciu zainteresowanych środowisk i uzyskiwaniu konsensusu społecznego na rzecz rozwoju miasta.

Literatura

- Blair J., Carroll M., 2009, *Local Economic Development. Analysis, Practices and Globalization*, SAGE Publications, Thousand Oaks.
- Heffner K., 2008, *Strategie rozwoju regionalnego i lokalnego*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Klasik A., 2002, *Strategie regionalne. Formułowanie i wprowadzanie w życie*, Wydawnictwo AE, Katowice.
- Markowski T., 1999, *Zarządzanie rozwojem miast*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Markowski T., 2008, *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomany J., 2006, *Local and Regional Development*, Routledge, New York.
- Raszkowski A., 2010, *Kształtowanie konsensusu społeczności regionalnych na rzecz realizacji RSI*, [w:] *Innowacyjność europejskiej przestrzeni regionalnej a dynamika rozwoju gospodarczego*, red. D. Strahl, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Raszkowski A., 2013a, *Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa na lata 2014–2020*, Urząd Miasta w Dzierżoniowie, Dzierżoniów.
- Raszkowski A., 2013b, *Diagnoza Dzierżoniowa oraz raport z badań ankietowych*, Urząd Miasta w Dzierżoniowie, Dzierżoniów.
- Raszkowski A., 2013c, *Raport z ewaluacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa za lata 2009–2012*, Urząd Miasta w Dzierżoniowie, Dzierżoniów.
- Strzelecki Z., 2008, *Polityka regionalna*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Szromnik A., 2010, *Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku*, Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa.